

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****F.Ç. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/1219
Karar Tarihi : 24/3/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
M. Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Ali KOZAN
Başvurucu : F.Ç.

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru, telefonla görüşme hakkının kullandırılmaması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak bulunmaktadır.

10. İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun (Kurul) 14/8/2017 tarihli kararıyla, başvurunun telefonla görüşme formunda bildirdiği telefon numarası ile görüşme yapması yasaklanmıştır. Kararın gerekçesinde; ilgili mevzuat hatırlatıldıktan sonra başvurunun beyan ettiği numaranın başka kişiler tarafından kullanıldığı, görüşmek istenen numara ile başkalarının görüştürüldüğünün tespit edildiği vurgulanmıştır.

11. Başvurucu, telefonla görüşme kurallarına ilişkin kendisine İnfaz Kurumu tarafından bir bilgilendirme yapılmadığını, babasına ait telefonla hoparlör açıkken kısa süreliğine ablasıyla da görüştüğünü, yasak nedeniyle haftalık görüşmesini yapamadığını belirterek anılan karara itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı, Karşıyaka İnfaz Hâkimliğinin (İnfaz Hâkimliği) 20/9/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurunun haftalık görüşmesinde babasına ait telefon numarası ile görüştüğü ancak görüşmede beyan edilen numaranın başka kişiler tarafından kullanıldığının, görüşmek istenen numara ile başkalarının görüştürüldüğünün tespit edildiği gözetildiğinde verilen yasaklama kararının yasa ve yönetmeliklere uygun olduğu değerlendirilmesine yer verilmiştir.

12. Başvurucunun anılan karara itirazı, Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1/11/2017 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

13. Nihai karar 11/12/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 22/12/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

15. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı*" kenar başlıklı 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

16. 5275 sayılı Kanun'un "*Tutukluların yükümlülükleri*" kenar başlıklı 116. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun; ... disiplin cezalarının niteliği ve uygulanma koşulları... haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama,... disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması,... şikâyet ve itiraz,... telefonla haberleşme hakkı,... konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ila 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

17. 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (Tüzük) "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" kenar başlıklı 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi şöyledir:

"Tehlikeli hâli bulunan ya da örgüt mensubu olan hükümlülerle ilgili olarak, telefon görüşmeleri ile radyo, televizyon yayınları ve internet olanaklarından yararlanma hakkının kısıtlanmasına karar vermek,"

18. Tüzük'ün "Telefonla görüşme hakkı" kenar başlıklı 88. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

(1) Kapalı kurumda bulunan hükümlüler, belgelendirmeleri koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilir.

(2) Telefonla görüşmeleri aşağıda belirtilen esaslara göre yapılır:

a) Hükümlüler, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakılma veya kısıtlama cezası ile hücreye koyma cezasının infazı sırasında olmamak koşuluyla, idarenin kontrolünde bulunan ve kurumun uygun yerlerine yerleştirilen telefonlardan yararlandırılır, ...

e) Hükümlüler, telefon görüşmesi hakkına sahip oldukları konusunda bilgilendirilir,

f) Hükümlülerin telefonla görüşme gün ve saatleri, kurumda bulunan telefon adedi, başvuru sırası, kurumun asayiş ve güvenliği dikkate alınarak idare tarafından belirlenir. Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilir. Herhangi bir nedenle görüşme gerçekleşmemişse daha önceden bildirilen numaralardan bir diğeriyle görüşebilir. Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez. Ancak tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler onbeş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile görüşebilir,

g) Hükümlünün, kurumun güvenliğini tehlikeye düşüren, suç oluşturan veya bir suçta azmettirme ya da yardım etme sonucunu doğurabilecek konuşmalarda bulunduğu dinleme sırasında belirlendiğinde, görüşme derhâl kesilir. Bu hâlde hükümlü hakkında adli veya idari soruşturmaya esas olacak işlemler kurum en üst amiri tarafından yapılır,

...

k) Hükümlü bu maddede belirtilen telefonla görüşme hakkını kullanabilmek için "Telefon Görüşme Formu" doldurur. Bu formda; telefon görüşmesi yapmak istediği kişiler ve bunlarla olan yakınlık derecesini, görüşme yapmak istediği sabit, cep telefon numaraları ile yurtdışı telefon numarasını, telefon görüşmesi yapacağı yakınlarının açık adreslerini belirtir ve gerekli belgeler eklendikten sonra idareye verir. İdare gerekli gördüğü takdirde gideri hükümlüden alınmak koşuluyla formdaki bilgilerin doğruluğunu araştırabilir. Telefon görüşme formunda yer alan bilgilerde değişiklik olması halinde hükümlü yeni bir form düzenleyerek idareye bildirir. Hükümlü tarafından formda gösterilmemiş olan kişilerle telefon görüşmesi yaptırılmaz,

l) Hükümlünün formda belirttiği bilgiler varsa değişiklikler deftere kaydedilir. Bu deftere, ayrıca telefon görüşmesi yapmak isteyen hükümlünün haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakılma veya kısıtlama cezası olup olmadığı ve varsa hücreye koyma cezasının infazına başlanıp başlanmadığı yazılır. Defter, bu işle görevlendirilmiş ikinci

müdürün kontrolünde güvenlik ve gözetim servisi tarafından tutulur. Defterin sayfaları numaralanır ve mühürlenir; kaç sayfadan ibaret olduğu kurum müdürü tarafından tasdik olunur. Defterler, her an denetime hazır hâlde bulundurulur,

...

n) Konuşma sırası gelen hükümlünün kurum içindeki tehlikelilik durumu da dikkate alınarak gerekli güvenlik önlemleri alınmak suretiyle telefon görüşmesi yapılacak yere getirilir. Hükümlü, öncelikle konuşmasına kendi adını ve soyadını söyleyerek başlar. Görüştüğü karşıdaki kişiye, adını, soyadını ve telefon numarasını tekrar etmesini isteyerek konuşmasına devam eder. Bu işlemin yapılması zorunlu olup, konuşma bittikten sonra, telefon görüşme istek formunun konuşmanın yapıldığına ilişkin bölümü doldurulur, konuşmayı yapan hükümlü ve görevli memur tarafından imzalanır. Bu formdaki bilgiler, deftere kaydedilmek üzere güvenlik ve gözetim servisine verilir,

...

(4) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin, bu maddede belirtilen yakınları ile yaptığı telefon görüşmeleri, idare tarafından dinlenir ve elektronik aletler ile kayda alınır..."

19. Tüzük'ün "Tutuklulara uygulanacak hükümler ve yükümlülükleri" kenar başlıklı 186. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Tüzükün; ... 40 ilâ 46,... 75 ilâ 96,... ıncı maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

B. Uluslararası Hukuk

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin demokratik toplumda zorunluluk teşkil etmesine ilişkin kriteri incelediği kararlarda öncelikle ceza infaz kurumlarında bulunan kimselerin yazışmalarının belirli ölçüde kontrolünün başlı başına Sözleşme'nin ihlaline sebebiyet vermeyeceğini, keza ceza infaz kurumunun olağan ve makul gereksinimleri dikkate alınarak bir değerlendirmede bulunmanın gerekli olduğunu belirtmiştir (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983, § 98).

22. AİHM kararlarına göre, haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahale öncelikle kanunla öngörülmelidir. Müdahalenin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın ulaşılabilir, yeterince açık ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar açısından öngörülebilir olması gerekir. İkinci olarak söz konusu sınırlandırma meşru bir amaca dayalı olmalıdır. Bunun yanı sıra müdahale demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmalıdır (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, §§ 85-90; *Klass ve diğerleri/Almanya*, B. No: 5029/71, 6/9/1978, §§ 42-55; *Campbell/Birleşik Krallık*, B. No: 13590/88, 25/3/1992, § 34).

23. AİHM içtihatlarında ifade edilen demokratik toplumda zorunluluk kavramı, müdahale teşkil eden eylemin acil bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanması ve takip edilen meşru amaç bakımından orantılı olması unsurlarını içermektedir (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, § 97).

24. AİHM'e göre hükümlü ve tutuklular Sözleşme kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (*Hirst/Birleşik Krallık (No. 2)*, B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69).

25. AİHM, ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahkûmların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebileceğini kabul etmiştir. Ancak bu durumda dahi hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik herhangi bir sınırlama makul ve ölçülü olmalıdır (*Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, §§ 99-105).

26. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararlarının hükümlü ve tutukluların dış dünya ile ilişkilerine dair kısmı şöyledir:

"Dış Dünya ile İlişki

24.1. *Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.*

24.2 *Devam etmekte olan bir ceza soruşturması, emniyet, güvenlik ve düzeninin muhafaza edilmesi, suç işlenmesinin önlenmesi ve suç mağdurunun korunması için gerekli görülmesi halinde, haberleşme ve ziyaretlere kısıtlamalar konabilir ve izlenebilir. Ancak adli bir merci tarafından konulan özel kısıtlamalar da dahil olmak üzere, bu tür kısıtlamalar yine de kabul edilebilir asgari bir iletişime izin vermelidir.*

24.3. *Ulusal hukuk, mahpuslarla iletişim kurması kısıtlanamayacak olan ulusal ve uluslararası kuruluşları belirlemelidir,*

...

24.5. *Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdırlar ..."*

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 24/3/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

28. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

29. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucu; haftalık telefon görüşmesinde A.Ç.ye ait telefon numarası ile görüşme yaptığını, daha sonra bildirilen kişi dışında başkalarıyla görüştüğü gerekçesiyle anılan telefon numarası üzerinden görüşme yapmasının Kurul tarafından haksız olarak yasaklandığını belirtmiştir. O hafta yapacağı telefon görüşmesinin anılan yasaklama nedeniyle itiraz hakkı olmasına rağmen yaptırılmadığını, yasak nedeniyle ruhsal durumunun bozulduğunu ve mağdur olduğunu vurgulayan başvuru, hak ihlalinin giderilmesini talep etmiştir.

31. Bakanlık görüşünde; 5275 sayılı Kanun ve Tüzük'ün ilgili maddelerine atfı yapılarak söz konusu sınırlamanın kanuni dayanağının mevcut olduğu ve ceza infaz kurumunda düzenin ve güvenliğin sağlanması amacı taşıdığı belirtilmiştir. Başvurucunun daha evvelden babasına ait olduğunu beyan ettiği numara ile başkasıyla konuştuğunun tespit edilmesi üzerine başvuruya konu telefon numarası ile görüşme yasağı getirilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı ve müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca başvurunun babasıyla telefonla görüşme dışında belirli günlerde yüz yüze görüşebilme imkânı olduğu, faks ve mektup yoluyla da haberleşme olanağına sahip olduğu gözetildiğinde belirlenen telefon numarası ile görüşmesinin yasaklanmasının başvurunun haberleşme hürriyetini ihlal etmeyeceği değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bununla birlikte başvuru hakkındaki kararların olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı bir zamanda verildiği, bu nedenle Anayasa'nın 15. maddesinin de gözönünde tutulması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

32. Başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınacak Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" kenar başlıklı 22. maddesi şöyledir:

"Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir."

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özünün belirlediği telefon numarasıyla görüşme hakkının yasaklanmasına yönelik olması nedeniyle başvuru haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

35. Kamu makamlarının bireyin haberleşme özgürlüğüne ve haberleşmesinin gizliliğine keyfi bir şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, Anayasa ve Sözleşme ile sağlanan güvenceler kapsamında yer almaktadır. Haberleşmenin içeriğinin denetlenmesi, haberleşmenin gizliliğine ve dolayısıyla haberleşme özgürlüğüne yönelik ağır bir müdahale oluşturur. Bununla birlikte haberleşme özgürlüğü, mutlak nitelikte olmayıp meşru birtakım sınırlamalara tabidir. Bu kapsamdaki özel sınırlama ölçütleri, Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmıştır (*Mehmet Koray Eryaşa*, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 50).

36. Somut olayda başvuru belirlendiği bir telefon numarası ile görüşmesinin Kurul kararıyla yasaklanmasının haberleşme hürriyetine müdahale oluşturduğu sonucuna varılmaktadır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

37. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağılı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

38. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*R.G. [GK]*, B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82; *Halil Berk*, B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; *Süveyda Yarkin*, B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; *Şenmur Acar*, B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34).

(1) Kanunilik

39. Başvurucunun telefonla haberleşme hakkına yönelik kısıtlamanın 5275 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Tüzük'ün 40. ve 88. maddelerinde

tanımlanan yetkiye ve belirlenen hükümlere dayanılarak yapıldığı, bu düzenlemelerin *kanunla sınırlama* koşulunu karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

40. Haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahalenin meşru kabul edilebilmesi için bu müdahalenin Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmış olan millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına dayanması gerekir (*Ahmet Temiz*, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, § 47).

41. Başvurucunun yaptığı telefon görüşmesinde, İnfaz Kurumuna bildirdiği kişi dışında başkalarıyla görüştüğünün tespit edilmesi üzerine, belirlenen telefon numarası ile görüşme yapmasına yasak getirildiği görülmüştür. Bu durumda haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi amaçları kapsamında ceza infaz kurumunda düzenin ve güvenliğin sağlanması amacı taşıdığı, belirlenen telefon numarası ile görüşme hakkının sınırlandırılması şeklindeki uygulamanın meşru amaç taşıma koşulunu karşıladığı değerlendirilmiştir.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

42. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvuru araçları arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde *demokratik toplum düzeninin gereklere aykırı olmama* ve *ölçülülük ilkesine aykırı olmama* biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

43. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvuru sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklediğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir (*Ferhat Üstündağ*, § 48).

44. Hükümlü veya tutuklular (mahkûmlar) Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak *bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma* olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (*İbrahim Uysal*, B. No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptir. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip oldukları haklar sınırlanabilir (*Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35; *Mehmet Koray Eryaşa*, §§ 50, 51).

45. Özellikle diğ er haberleş me yollarının kullanılabil diğ i ve yeterli olduğu durumlarda Anayasa'nın 22. maddesinin hü kü mlü ve tutukluların telefonla gör üş mesini gü vence altına aldığ i şekilde yorumlanması m ü m k ü n değ iildir. Burada dikkat edilecek nokta, hü kü mlü ve tutukluların dış d ü n y a ile haberleş mesinin sağ lanmasında kamu otoritelerinin takdir yetkisinin geniş yorumlanması gerektiğ idir. Haberleş me yöntemlerinden bir veya birkaçının kullanılma imkânına yeterince sahip olunması durumunda hü kü mlü ve tutukluların telefonla gör üş mesine izin verilmemesi tek başına haberleş me h ü r r i y e t i n i n i h l a l i olarak değerlendirilemez. Ancak Anayasa'nın 22. maddesi kapsamında hü kü mlü ve tutuklulara diğ er haberleş me araçları ile birlikte telefon ile gör üş me imkânı verilmesi hâlinde bu ö z g ü r l ü ğ e yapılacak sınırlandırmaların her halükârda kanunla, meş ru bir amaçla ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun şekilde yapılması ve ölç ü lü olması gerekmektedir (*Mehmet Koray Eryaş a*, § 55).

46. Ayrıca hü kü mlü ve tutukluların temel haklarına yapılan mü dahalelere gerekçe olarak gösterilebilecek makul nedenlerin somut olayın tüm koşulları çerçevesi dâhilinde olaya ö z g ü lü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapılacak değerlendirmede kişinin itham edildiğ i suçun ve tutuklama sebeplerinin de dikkate alınması gerekmektedir (*Mehmet Zahit ř ahin*, B. No: 2013/4708, 20/4/2016, § 63).

47. Bu bağlamda başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel eksen i, mü dahaleye neden olan idari makamlar ve derece mahkemelerinin kararlarında dayandıkları gerekçelerin haberleş me hakkını kısıtlaması bakımından *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölç ü lü lü k* ilkesine uygun olduğ unu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığ ı olacaktır (*Mehmet Zahit ř ahin*, § 64; *Ahmet Temiz*, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, § 68).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

48. 5275 sayılı Kanun'un 66. ve 116. maddelerindeki düzenleme ile (bkz. §§ 15,16) hü kü mlü l e r i n ve tutukluların telefonla haberleş me hakkı olduğu ancak bu hakkın esaslarının tüzük ile belirleneceğ i hü k ü m altına alınmıştır. Bir başka ifade ile hü kü mlü l e r i n ve tutukluların telefon ile gör üş mesi bir hak olarak tanımlanmakla birlikte kimler ile telefon vasıtasıyla gör üş me sağ layabileceğ inin, gör üş me şartlarının ve usulünün idarenin takdir yetkisi kapsamında düzenlenmesi kural olarak benimsenmiştir. İlgili Tüzük'te (bkz. §§ 17-19) ise anılan yetki bağlamında yapılan düzenleme ile hü kü mlü l e r i n ve tutukluların telefonla gör üş ebileceğ i kişiler sayılarak gör üş me usulü ve şartları belirlenmiştir.

49. Bu bağlamda Tüzük'e göre hü kü mlü l e r i n ve tutukluların telefonla gör üş me hakkını kullanabilmek için *Telefon Gör üş me Formu* doldurarak telefon gör üş mesi yapmak istediğ i kişiler ve bunlarla olan yakınlık derecesini, gör üş me yapmak istediğ i telefon numarasını infaz kurumuna bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca hü kü mlü ve tutuklular belirtilen formda bildirilen bilgilerde değ iş iklik olması hâlinde yeni bir form ile değ iş ikliğ i infaz kurumuna bildirebilmektedir. Formda bildirilen kişi dış ında kişilerle gör üş türme yaptırılmayacağ ı da Tüzük'te açıkça düzenlenmiştir. Tüzük'teki telefonla gör üş me esasları bir bütün hâlinde değerlendirildiğ inde bildirilen telefon numarası ile sadece formda belirtilen kişilerle gör üş me yapılacağ ı şeklindeki sınırlamanın suç iş lenmesi, örgütsel haberleş me yapılması gibi hakkın kötüye kullanılması sayılabilecek durumları engellemeye yönelik bir tedbir olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucunun telefonla gör üş me hakkını mevzuatta belirtilen esaslara aykırı olarak kullandığ ının tespit edilerek bildirdiğ i telefon numarası ile gör üş mesinin yasaklanması şeklindeki uygulamanın idarenin ceza infaz

kurumundaki düzeni ve disiplinin sağlanması yoluyla kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanması amacıyla hizmet ettiği ve amacı gerçekleştirmeye elverişli bir tedbir olduğu söylenebilir.

50. Öte yandan başvurunun formda bildirdiği telefon numarası ile bildirilen kişilerden farklı kişilerle görüşme yaptığının tespit edilmesi karşısında mevzuattaki esaslara aykırı kullanıldığı belirlenen telefon numarasıyla görüşme yasağı getirildiği, telefonla görüşme hakkı kapsamındaki kişilerle görüşmeyi yasaklayan bir karar alınmadığı görülmüştür. Bu durumda öngörülen sınırlamanın başvurunun telefonla görüşme hakkını kullanmasının tamamen yasaklanması anlamına gelmediği söylenebilir.

51. Ayrıca başvurunun formda değişiklik yaparak görüşmek istediği kişileri ve yeni bir telefon numarası belirlemesinin mevzuata göre kural olarak mümkün olduğu, başvurunun böyle bir imkânın mevcut olmadığı ya da bu imkândan yararlandırılmadığı veya bu durumun aşırı külfet yüklediği yönünde iddiasının da bulunmadığı vurgulanmalıdır. Diğer yandan başvurunun görüşmek istediği kişilerle yüz yüze görüşme ve mektuplaşma şeklinde iletişim kurma olanağının olduğu açıktır. Bu durumda birlikte başvurunun diğer olanakların dış dünya ile iletişimin sağlanmasında yeterli olmadığı ya da bu iletişim araçlarının kullanılmadığı, ayrıca telefonla görüşme hakkını kullanmasının tamamen yasaklandığına ilişkin bir iddiası olmadığı da gözetildiğinde başvurunun formda bildirdiği telefon numarası ile görüşmesinin yasaklanmasının haberleşme hürriyetini tamamen ortadan kaldıracak veya kullanımını imkânsız kılacak boyutta olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

52. Yukarıdaki açıklamalarla birlikte değerlendirildiğinde başvurunun mevzuatta belirtilen esaslara aykırı şekilde telefonla haberleşme hakkını kullandığının tespiti karşısında haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olduğu, haberleşme hürriyetine yönelik bir ihlalin olmadığı anlaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin **KABULÜNE**,

B. Kamuya açık belgelerde başvurunun kimliğinin gizli tutulması talebinin **KABULÜNE**,

C. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

D. Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin **İHLAL EDİLMEDİĞİNE**,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten **TAMAMEN MUAF TUTULMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/3/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI